

ДЖУДА ЛИОН УОТЪН НОЖЪТ

Превод от английски: Бисера Янкова, 1984

chitanka.info

Много спомени — тъжни, весели, нежни — оживяваха в съзнанието на Плинио всеки път, когато погледнеше ножа на баща си. Този нож беше най-силната му връзка с дома. Строен, хубав младеж на двадесет и три години, новият помощник в кухнята на кафене „Милано“ бе дошъл от едно бедно село на Калабрия, една съвсем запустяла част на Южна Италия. Повечето от мъжете бяха емигрирали в Америка и Австралия; жените далеч ги превишаваха по брой. И не една майка трябваше да отглежда децата си, без някога да научи нещо за бащата, изчезнал безследно в някоя от новите земи.

Но не беше така с бащата на Плинио, умрял почти преди четиринадесет години в родното си село. Старият Бонели не бе пожелал да остави жена си и голямата си челяд дори и за седмица. За тях той се блъскаше като надничар по ниви и пътища, а в свободното си време майстореше различни неща с ножа, завещан от дядо му. Той беше най-ценната вещ, която притежаваше, белег на независимост, символ на бедност, но бедност, изпълнена с достойнство.

Сега, в Мелбърн, Плинио винаги носеше ножа на баща си, както и неговите черни кадифени панталони. В новата земя — самотен, копнеещ за селото, което никога преди не бе напуснал — той мислеше повече от всякога за баща си; сякаш чуждата страна го бе накарала да осъзнае, че е сирак. Така ясно, като че бе вчера, той си припомняше смъртта на баща си, спомняше си продължителните стонове на умирация — една безкрайна литания на страданието.

— Господи, избави ме! Изпрати ми доктор... Господи, избави ме!

Но доктор нямаше на километри околоръст. Преди да успеят да извикат лекаря от областния център, стоновете се превърнаха в предсмъртно хъркане. Плинио си спомняше как майка му и сестра му затвориха очите на покойника, после започнаха да го оплакват и да нареждат на висок глас. От време на време се подаваха на прозореца, за да известят на света за смъртта му, а след това оплакването продължаваше. Към тях се присъединиха и други жени от селото и риданията не спряха два дни, до погребението.

Споменът за това безкрайно провлечено, мъчително оплакване винаги изпълваше Плинио с чувство на физическо страдание, засядаше като буца в гърлото му и той едва сдържаше сълзите си. А с него възкръсваха и други спомени. Той си припомняше как майка му, Мадалена, започна работа при един каменоделец — неин роднина, как

носеше големи тежести на главата си — торби пясък и дори дъски за таван. Но колкото и упорито да се трудеше, тя печелеше много малко и децата ѝ ежедневно гладуваха. Почти неизменното ядене беше хляб от старо жито — големи кръгли пити, които тежаха от пет до десет фунта. С една пита изкарваха по цяла седмица. На Богородица и на малкото други празници подправяха хляба с чесън, потапяха го в олио и го ядяха с невъобразимо люти испански чушки. Понякога имаше и водниста чорба. Тези редки угощения бяха сред най-щастливите спомени от детството му. То не продължи дълго. Година след смъртта на баща си, когато навърши десет години, отиде надничар в близките ферми.

Точно тогава, като символ на неговото пълнолетие и възмъжаване, Мадалена му даде бащиния нож, който след смъртта на стария висеше на една полица на стената. Беше малък нож с кокалена дръжка, покрита с тъмнозелена патина от потта на много длани, и с изтъняло и блестящо острие, широко не повече от половин инч. С този нож бащата на Плинио беше издялал и измайсторил дървените столове, на които седяха, дървените чинии и вилици, с които си служеха. Макар че старият Бонели никога не би си помислил, че е голям майстор или занаятчия, той бе изваял изящно свещената дървена статуя в ъгъла на стаята, където живееше, и имаше амбицията да завърши миниатюрния модел на катедралата в Палермо — работа, която би му отнела десет години.

На полето Плинио с гордост носеше ножа на колана си — точно като баща си. Но той не притежаваше способностите на баща си да дяла дърво, нито пък имаше желание за това. Използуваше ножа, за да реже сиренето и наденицата, които понякога ядеше, сега, когато бе започнал да работи. От време на време с него режеше черния хляб, опираше го до гърдите си и движеше ножа към себе си, като внимаваше да не си пореже брадичката. Като добър християнин, той обикновено разчупваше хляба с ръце, а ножът, повече от всичко друго, символизираше за него мъжествеността му и факта, че е равен с другите независимо от възрастта.

Плинио беше тих младеж, но не бе обърнал гръб на увеселенията в селото. Беше един от най-добрите танцьори в околността, макар и да имаше тежка и тровава походка, понеже ходеше бос през цялата седмица освен в неделя. Той бе винаги между младежите, които

танцуваха под звуците на пастирските гайди, обикаляха един около друг, едва докосвайки се с пръсти като в съзвучно ухаждане, или се хващаха за ръце и се въртяха като пумпали. Жените в селото харесваха изяществото и страстта на неговия танц. Беше извънредно привлекателен младеж с черна къдрава коса и тъжни очи, които сякаш бяха наследени от поколения, прекарали живота си в сълзи и страдания, и отразяваха някаква дълбока вътрешна скръб — скръб, в която жените виждаха още по-голяма красота. Под забрадките техните погледи го канеха открито, още по-открито сега, когато толкова много мъже бяха в чужбина или мъртви по бойните полета на Европа и Северна Африка, и те говореха за любов съвсем просто и непринудено. Всеки път, когато Плинио минаваше през селския площад, черните им очи го оглеждаха с настойчива физическа фамилиарност и те си шепнеха преценки за скрития му чар.

Но удоволствията бяха само мимолетни, незначителни случки в отрудения живот на Плинио. Заради тях той никога не изоставяше работата си, а напротив — трудеше се още по-усърдно и през цялото време копнееше за хубава храна, която да спре вечното стържене в стомаха. Този постоянен полуглад често го правеше раздражителен като животните в околността — мършавите магарета, които ревяха отчаяно, козите, които търсеха трева по голата земя, вперили безизразните си жълти очи във враждебния свят. Тогава Плинио отиваше с другите работници в някоя кръчма, пиеше вино и играеше на карти, а това бе начало на истински турнир по ораторство. Безкрайните речи, произнасяни от играчите, разкриваха каква злоба и жлъч хранеха те един към друг и често завършваха с кавги и сбивания. Но Плинио нито веднъж не помисли да извади ножа на баща си, дори когато очите му гледаха на кръв. Той не го свързваше с насилие, ножът не бе средство за отбрана и нападения, но можеше да послужи за защита на неговата или семейната чест.

Един ден, когато се върна от полето, майка му показа някакво писмо от далечен роднина в Австралия. Тъй като не можеше да чете, тя го бе занесла на енорийския свещеник, той й го прочете и тя го бе запомнила дума по дума. Роднината беше сервитьор в кафене „Милано“ и можеше не само да уреди пътуването на Плинио, но и да му намери добра работа в кухнята на кафенето.

Плинио помълча за миг, като си мислеше за хубавата храна, която му обещаваха, за чудесата на пътуването по море през половината земно кълбо; а после го обзе ужасът от раздялата със семейството, което той обичаше със страст и нежност.

— Не, няма да отида. Защо да ходя? Ще остана тук.

— Ако заминеш, ще ни помогнеш много, Плинио — каза Мадалена и го погледна печално.

Той ще може да им праща пари от високата надница, която ще изкарва, увещаваше го майка му, и тя дори би могла да спести малко пари за него, за деня, когато се върне в село и се ожени за невястата, която тя му избере.

Не можеше да се отрече благоразумието ѝ. Както и повечето мъже в селото, той нямаше друга възможност да изхрани себе си и семейството си, освен да емигрира.

Така дойде денят, когато майката на Плинио, братята, сестрите, роднините и приятелите му го изпратиха до областната гара за първия етап от пътуването му до Неапол, където щеше да вземе кораба за Австралия. Плинио и майка му вървяха малко пред другите. Тя пристъпваше с достойнство, с гордата осанка на жена, привикнала да носи големи тежести на главата си. Облечена бе в черна памучна блуза, черна разкроена пола и ботушки, а от двете страни на печалното ѝ лице се спускаше воал на няколко ката, който падаше върху раменете; той се предаваше в семейството им от майка на дъщеря.

Нощем, в квартирата, вълненията около сбогуването често го спохождаха. Живееше в двуетажен блок в северната част на Мелбърн с прозорци само откъм фасадата; там в четири стаи бяха наблъскани поне още двадесет новодошли млади италианци. Повечето бяха от Южна Италия и се държаха приятелски както помежду си, така и към Плинио. Приказваха с него, сякаш се знаеха от деца. Но той не можеше да разговаря откровено с тях; те идваха от други села и градове на Италия и за него бяха чужденци. Родното му село бе неговият свят и приказките му отразяваха този малък свят. Но той внимателно слушаше как те си бърбят и се стремеше да научи нещо повече за новата земя. Те говореха за работата и за своето бъдеще — розово в представите им, но той разбираше, че и те страдат от същата самота. В града нямаше много италианки, а тукашните жени бяха прекалено високомерни към тях. Не бе лесно да се сприятелиш и с мъжете, които

понякога открито показваха неприязън. Новодошлите трябваше да живеят само сред сънародниците си. Дори в църквата, където заведоха Плинио, свещениците бяха италианци, както и почти цялото паство.

След три месеца в кухнята на кафене „Милано“ Плинио все още се чувствуваше откъснат от всичко, което придаваше смисъл на живота. Неговият роднина се отнасяше добре с него, но след повече от пет години, прекарани в Австралия, той като че ли принадлежеше на друг свят. Плинио копнееше за семейството, за приятелите си и за онези жени, които така го задиряха; той започна новия си живот не с надежда и ентузиазъм, а с примирение. Макар че работеше от сутрин до късна вечер — по шест дни в седмицата, той беше доволен от работата си — най-леката от всичко, което бе вършил досега. Лъскаше подове, миеше чинии, а от време на време големите му силни ръце имаха по-дребни занимания — режеха и белеха зеленчуци. Никога досега не бе имал толкова много ядене. Понякога, без да се замисля, изваждаше ножа на баща си и с него режеше хляба и месото. Но скоро забрави този навик, тъй като свикна с металните прибори.

Всяка вечер след работа той вървеше пеша от кафене „Милано“ до квартирата си в северната част на Мелбърн. Никога не би му дошло наум да харчи пари за автобус. Това би означавало да изпраща по-малко лири у дома.

Понякога се отбиваше в някое от новите кафенета от татък пазарището с надежда да попадне на роднина или на човек от своята околия и когато действително срещнеше някой земляк, с часове приказваше с него на чаша кафе. Но обикновено не намираше никого и веднага си тръгваше.

Веднъж, пред един млечен бар, хубаво момиче с блестящи очи и предизвикателно изражение привлече погледа му. То стоеше на пътеката с група от седем-осем момичета и момчета, които потропваха в такт с музиката от джук-бокса, докато говореха и спореха за нещо. След това Плинио я видя там още няколко пъти, пак с приятелите ѝ — същите момчета и момичета. Веднъж тя се обърна и го погледна, той отвърна на погледа ѝ — открито и жадно — точно както ако си бе у дома.

— Смачкай мутрата на тоя нагъл жабар! — обади се един от приятелите ѝ.

Това беше Томи Лолър — хубаво, яко, високо деветнадесетгодишно момче, то носеше отворена хавайска риза и сако в два цвята, което стигаше почти до коленете му. Момичето, Мейвис Киър, се изсмя и проследи с поглед Плинио, докато той изчезна зад ъгъла, в своята улица.

— Не мога да ги понасям тия жабари — продължи разпалено Томи.

Всичките му приятели добре знаеха за тази негова ненавист. Точно като баща си, с когото работеше на пазара „Виктория“. Старият Лолър непрестанно повтаряше, че италианците можели да преживеят и от въздух, че преди години, по време на Кризата, те били обсебили фермите на завърналите се войници, а в градовете отнемали работата на австралийците.

Младият Томи повтаряше бащините думи, сякаш бяха Светото писание. Но преди да се появи Плинио, той ругаеше не някой определен италианец, а италианците изобщо. Сега цялата му омраза се насочи към това мургаво момче с каскет и тъмни кадифени панталони.

Една вечер, когато Мейвис хвърли предизвикателен, кос поглед към Плинио, Томи напсува високо италианеца, който не разбра нито дума. Един от другите се извърна ухилен към момичето:

— По дяволите, Мейвис, ти си хлътнала по тоя италианец!

— Не е лош — отвърна тя дръзко.

Имаше нещо в очите ѝ, което вбеси Томи. Преди да се появи Плинио, той не бе считал Мейвис за свое притежание, а просто за едно от момичетата, с което всички можеха свободно да флиртуват. Сега вече желаше Мейвис за себе си. Ревността му забавляваше компанията.

— Никога не съм мислил, че ще се оставиш на един италианец да ти отнеме момичето — подразни го един от приятелите му. Мейвис се изкиска, а в очите на Томи се появи застрашителен блясък.

— Още една дума и ще те пречукам.

Томи умееше да си служи с юмруците — беше участвувал в подготвителните мачове на стадиона в Западен Мелбърн.

— Само се пошегувах, Томи — отвърна приятелят му, отстъпвайки.

Следващия път, когато Плинио мина край бара и погледна към Мейвис, Томи, сякаш заставен да отстоява своето превъзходство,

застрашително приближи към него.

— К'во си намислил, селяндур такъв?

— Не разбира — поклати глава Плинио и уплашено се огледа.

— Всичките така приказват — подметна Томи, — много добре разбираш, стига да искаш.

Плинио се изплаши. Отстъпи и понечи да си тръгне. Но Томи все още не искаше да го остави на мира. С бързо движение той запрати каскета му в канавката. Докато Плинио приведен го търсеше, младежите шумно аплодираха Томи, който наблюдаваше Плинио с презрителна гримаса. А когато Плинио намери каскета си и профуча край Томи, смехът им се чуваше чак до улица „Виктория“.

Дни наред младежите се смееха на случката.

— Беше смешно като на цирк — каза един.

— Избяга като заек — подхвърли друг.

— Тия италианци... нямат капка смелост — заяви Томи компетентно.

Плинио реши повече да не минава край млечния бар. Срам го беше да разкаже на някого унизителната случка, но от разговорите в кухнята се досещаше какво може да му се случи, ако още веднъж мине край тези младежи. Онзи, който бе свалил каскета му, ще го удари и ако той падне, всички останали ще го наобиколят и ще почнат да го ритат. В корема, по лицето! Беше чул, че понякога човек може да умре от такива ритници. Макар че беше съвсем безразличен към съдбата си, той не искаше да умре в новата земя; в чужда страна смъртта изглеждаше още по-страшна. Понякога си мислеше с ужас, че някой го е прокзел. Въпреки това не преставаше да мисли за това, което му се бе случило, и пред очите му винаги се явяваше лицето на Томи Лолър. Мъжкото му достойнство бе наранено и макар да беше свит, кротък и примирен, в него се надигаше горчиво негодувание.

Следващата събота Плинио тръгна от кафене „Милано“ по-късно от обикновено. Нямахше да мине покрай млечния бар, а щеше да иде само до кафене „Еспресо“ — дано тази вечер да има късмет, — надяваше се да срещне някого, с когото да може да си поговори. Отдавна беше минало единадесет часа, когато тръгна по улицата. Кината бяха вече празни, наоколо нямаше много хора. Само тук-таме, в сенките на пазара, се мяркаха шепнещи си двойки, групички мъже разговаряха по ъглите.

С тежката си походка, Плинио вървеше бавно, без да се оглежда. Неочаквано в далечината се чу смях, който му напомняше нещо зловещо. Вгледа се напред, в отчасти осветената улица. Томи, Мейвис и компанията им тъкмо излизаха от една странична улица — връщаха се от танци — и тръгнаха към него.

— А, ето го оня жабар — внезапно извика Томи.

Мейвис го хвана за ръката, за да го възпре.

— Томи, моля те, не започвай пак.

Това за него реши въпроса.

— Страх те е да не се нарани, така ли?

— Голям майтап ще падне! — обади се друг.

Прекосиха пътеката и преградиха пътя му. Италианецът неволно се приведе и погледна през рамо, сякаш търсеше спасение.

— Не оставяй пъзълото да се измъкне.

— Не го оставяй пак да офейка!

Томи застана пред Плинио и се опули насреща му:

— Ей, жабар, още ли се мотаеш наоколо?

Плинио вдигна ръце, сякаш да се предпази от Томи, а погледът му се стрелна от тухлената стена на фабриката наляво към възбудените, нетърпеливи лица на младежите.

— Дай му да разбере, Томи!

— Дай му да разбере, наистина!

— Ще го науча аз него... — изсъска Томи.

Момичетата се скупчиха до стената, когато внезапно Томи вдигна юмруци и удари Плинио по ухото. Той се олюля, пребледня като платно. Заболя го, но съзнанието му остана ясно. Нямаше да търпи повече унижения; в родното село само родител можеше да те удари, без да нарани честта ти.

В момента, когато Томи пристъпи да нанесе следващия удар, у Плинио се надигна някаква безразсъдна ярост. Той изкрещя нещо на италиански и бързо измъкна от джоба остро ножче на баща си. Нанесе удар с мигновено движение отдолу нагоре и с все сила. Томи видя застрашителното острие и се опита да се предпази, но напразно. Ножът се плъзна по ръката и се вряза в тялото му. Томи се свлече до стената, от него се стичаше кръв.

Кратък, отчаян писък се изтръгна от едно момиче.

— Наръга го — извика един от младежите.

— Линейката... — изстена Томи с глас, който сякаш идваше отдалеч. — Извикайте линейка.

Беше се отпуснал на пътеката, опрял гръб на стената и вперил поглед в растящата локва кръв.

Останалите момчета и момичета се скупчиха уплашено и втренчено гледаха Плинио, а той, с малкия нож в ръка, не помръдваше от средата на пътеката. Един след друг те се измъкнаха и потънаха в нощта. Остана само Мейвис. Тя приклепна до Томи — говореше му, успокояваше го, но от време на време хвърляше слисан поглед към Плинио.

Той не я поглеждаше. Стоеше объркан, чувствуваше се мрачно потиснат. Пристъпи няколко крачки и спря. Не знаеше какво да прави — да остане или да си тръгне. Продължаваше с невиждащ поглед да се взира в малкото, стоманено острие в ръката си.

Внезапно викове и крясъци огласиха улицата. Червената светлина на линейката врхлетя върху тях, една полицейска кола зави по улица „Виктория“. Наобиколи ги тълпа от хора, тези отпред блъскаха останалите назад.

— Италианец е... Има нож!

— Внимавайте! Може пак да нападне някого...

Скритите им представи за злото сякаш се сляха и приеха едноединствено очертание:

— Нож!... Той има нож!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.